četvrtak, 17. rujna 2020.

P9_TA(2020)0235

Humanitarno stanje u Mozambiku

Rezolucija Europskog parlamenta od 17. rujna 2020. o humanitarnom stanju u Mozambiku (2020/2784(RSP))

(2021/C 385/16)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima iz 1948.,

— uzimajući u obzir međunarodne konvencije i protokole protiv terorizma,

— uzimajući u obzir Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966.,

— uzimajući u obzir Program UN-a za održivi razvoj do 2030. i ciljeve održivog razvoja,

— uzimajući u obzir izvješće Ureda UN-a za koordinaciju humanitarnih pitanja o stanju u Mozambiku od 10. rujna 2020. ([1]),

— uzimajući u obzir izvješće Ureda UN-a za koordinaciju humanitarnih pitanja o stanju u Mozambiku od 29. lipnja 2020.,

— uzimajući u obzir mišljenje o Mozambiku usvojeno na 87. sjednici Radne skupine UN-a za arbitrarna uhićenja (UNWGAD) 1. svibnja 2020.,

— uzimajući u obzir izvješća Ureda visokog povjerenika UN-a za ljudska prava o Mozambiku,

— uzimajući u obzir izvješće UN-ove radne skupine za Univerzalni periodični pregled od 12. travnja 2016.,

— uzimajući u obzir Konvenciju UN-a protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja koju je donijela Opća skupština UN-a 10. prosinca 1984. te Fakultativni protokol uz tu Konvenciju koji je donijela Opća skupština UN-a 18. prosinca 2002.,

— uzimajući u obzir zaključke Vijeća o Mozambiku od 22. travnja 2020.,

— uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 9. ožujka 2020. pod naslovom „Put prema sveobuhvatnoj strategiji s Afrikom” (JOIN(2020)0004),

— uzimajući u obzir Godišnje izvješće EU-a o ljudskim pravima i demokraciji u svijetu za 2019.: Mozambik,

— uzimajući u obzir Nacionalni okvirni program EU-a za Mozambik i 11. Europski razvojni fond 2014. – 2020.,

— uzimajući u obzir završno izvješće misije Europske unije za promatranje izbora (EU EOM) u Mozambiku o parlamentarnim i pokrajinskim izborima održanima 15. listopada 2019.,

— uzimajući u obzir Sporazum iz Cotonoua,

([1]) https://reliefweb.int/report/mozambique/mozambique-situation-report-10-september-2020

— uzimajući u obzir 28. politički dijalog između EU-a i Mozambika od 5. lipnja 2020.,

— uzimajući u obzir Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Južnoafričke razvojne zajednice (SADC) i EU-a,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Mozambiku i regiji SADC-a,

— uzimajući u obzir izjavu supredsjednika Zajedničke parlamentarne skupštine AKP-a i EU-a od 29. lipnja 2020.,

— uzimajući u obzir Afričku povelju o ljudskim pravima i pravima naroda,

— uzimajući u obzir Afričku povelju o demokraciji, izborima i upravljanju,

— uzimajući u obzir Konvenciju Organizacije afričkog jedinstva o prevenciji i suzbijanju terorizma,

— uzimajući u obzir temeljna načela SADC-a,

— uzimajući u obzir zaključke SADC-a o Mozambiku od 17. kolovoza 2020.,

— uzimajući u obzir Sporazum o miru i nacionalnom pomirenju iz 2019.,

— uzimajući u obzir članak 144. stavak 5. i članak 132. stavak 4. Poslovnika,

A. budući da je od listopada 2017. takozvana teroristička skupina al-Shabaab, navodno povezana s naoružanom skupinom koja se zove Islamska država Srednje Afrike, u sjevernoj pokrajini Cabo Delgado izvela više od 500 nasilnih napada i terorizirala lokalno stanovništvo, što je dovelo do više od 1 500 ljudskih žrtava, raseljavanja više od 250 000 osoba i više od 700 000 osoba kojima je potrebna pomoć;

B. budući da su teroristički napadi sve nasilniji te su napadnuta brojna sela, pri čemu je više od 1 000 domova spaljeno ili uništeno; budući da postoje izvješća o tome da su militanti počeli s otmicama žena i djevojčica;

C. budući da su u kolovozu džihadističke skupine zauzele strateški lučki grad Mocimboa da Praia, koji je ključna luka za eksploataciju nafte i ukapljenog prirodnog plina (UPP); budući da kontinuirana kontrola al-Shabaaba nad gradom ukazuje na to da je ta teroristička skupina sve jača i sofisticiranija;

D. budući da islamistički pobunjenici sve više pribjegavaju nezakonitoj trgovini drogom kao izvoru financiranja;

E. budući da u Mozambiku u prošlosti nije bilo islamske militantnosti; budući da oko 30 % od 31 milijuna stanovnika Mozambika čine rimski katolici, 18 % muslimani, a samo dvije pokrajine – Cabo Delgado i Niassa – imaju muslimansku većinu;

F. budući da vlasti u Mozambiku vojnim mjerama nisu uspjele zaustaviti napade i riješiti humanitarnu krizu koja se pogoršava alarmantnom brzinom;

G. budući da su mozambičke vladine sigurnosne snage reagirale nerazmjernim nasiljem, djelujući time povremeno u suprotnosti s međunarodnim obvezama u području ljudskih prava; budući da je predsjednik Mozambika Filipe Nyusi priznao da vlasti u pokrajini Cabo Delgado „nenamjerno krše" ljudska prava; budući da su zabilježeni slučajevi suzbijanja slobode izražavanja, kao i uznemiravanja novinara;

H. budući da mozambička vojska nije opremljena za suočavanje s velikim porastom terorizma u regiji; budući da i dalje postoji opravdana bojazan od toga da će se pobuna proširiti na susjedne zemlje i destabilizirati regiju;

I. budući da djeca čine više od polovice osoba pogođenih nasiljem u pokrajini Cabo Delgado; budući da postoje pritužbe u pogledu novačenja djece u oružane skupine, otmica te seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja nad ženama i djevojčicama; budući da su stanovnici često taoci u borbama između naoružanih skupina i državnih vojnih snaga;

J. budući da Mozambik ima obvezu poštovati temeljne standarde ljudskih prava u okviru međunarodnih konvencija koje je ratificirao, posebno u svojim pritvornim objektima; budući da na barbarske akcije koje se pripisuju al-Shabaabu mozambičke snage sigurnosti ne bi trebale odgovarati daljnjim kršenjima ljudskih prava;

K. budući da je Agencija za integrirani razvoj sjevera ADIN (Agencia de desenvolvimento integrado do norte) osnovana u ožujku 2020. s posebnim ciljem rješavanja socioekonomskih nedostataka na sjeveru;

L. budući da je u kolovozu 2019. potpisan Sporazum o miru i nacionalnom pomirenju s ciljem uspostave mira u zemlji, okončanja nasilja, postizanja demokratske uključivosti i poboljšanja stanja ljudskih i građanskih prava;

M. budući da je Mozambik i dalje u vrlo osjetljivoj situaciji te se suočava s brojnim sigurnosnim, gospodarskim i socijalnim izazovima; budući da je Mozambik među najsiromašnijim i najmanje razvijenim zemljama te na indeksu ljudskog razvoja zauzima 180. od 189 mjesta, dok prosječni očekivani životni vijek pri rođenju iznosi samo 58 godina; budući da više od 10 milijuna Mozambičana živi u ekstremnom siromaštvu i nesigurnosti opskrbe hranom; budući da ta situacija posebno pogađa žene i ranjive skupine koje se suočavaju s najvećim poteškoćama;

N. budući da je pandemija bolesti COVID-19 dodatno razotkrila slabosti regionalnog gospodarstva, što je u nedostatku odgovarajuće socijalne zaštite dovelo do toga da su milijuni ljudi zaposleni u neformalnom gospodarstvu, a oni koji su izgubili radna mjesta izloženi su gladi, siromaštvu i oskudici, pri čemu je u nekim slučajevima riječ i o kršenju temeljnih ljudskih prava; budući da je do 9. rujna 2020. u 11 pokrajina Mozambika zabilježeno ukupno više od 4 500 potvrđenih slučajeva bolesti COVID-19 i 27 smrtnih slučajeva;

O. budući da je Mozambik posljednjih godina doživio razorne prirodne katastrofe povezane s klimatskim promjenama, uključujući dva velika ciklona 2019., koji su pogoršali ionako visoke razine siromaštva i nesigurnost; budući da su takve katastrofe dovele do raširene nesigurnosti opskrbe hranom i kronične pothranjenosti u nekim dijelovima zemlje, pri čemu je više od 43 % djece mlađe od pet godina zahvaćeno zaostajanjem u razvoju; budući da se procjenjuje da će 2020. ukupno 7,9 milijuna ljudi hitno trebati humanitarnu pomoć;

P. budući da solidarnost unutar Mozambika raste, pri čemu neprilike ljudi u pokrajini Cabo Delgado privlače posebnu pozornost, što je navelo mlade u Mozambiku da pokrenu nacionalnu kampanju solidarnosti za Cabo Delgado pod hashtagom #CaboDelgadoTambénÉMocambique (I Cabo Delgado je Mozambik) kako bi se podigla svijest o tragičnoj situaciji u regiji;

Q. budući da su 2010. i 2013. u Mozambiku otkrivene goleme rezerve plina; budući da te rezerve obuhvaćaju otprilike 5 000 milijardi kubičnih metara, što je deveta po redu najveća rezerva plina u svijetu; budući da bi to moglo uvrstiti Mozambik među četiri najveća proizvođača UPP-a na svijetu; budući da se očekuje da će se tijekom sljedećih nekoliko godina uložiti najmanje 60 milijardi USD kako bi se iskoristile te rezerve, što je najveće ikad ostvareno ulaganje u supsaharskoj Africi;

R. budući da bi se europski i svi drugi strani industrijski i gospodarski interesi u Mozambiku u svojoj srži trebali voditi vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; budući da Komisija istražuje obvezujući angažman u pogledu obveze dužne pažnje kako bi zajamčila da ulagači iz EU-a i oni koji su uključeni u ekstraktivne industrije djeluju odgovorno i doprinose lokalnom razvoju u zemljama kao što je Mozambik;

S. budući da Mozambik, a posebno pokrajina Cabo Delgado, pokazuje najvišu stopu nepismenosti, nejednakosti i neishranjenosti djece u Mozambiku, ali je bogata prirodnim resursima i sirovinama, što je privuklo ulaganja brojnih međunarodnih poduzeća i poduzeća iz EU-a koja se natječu za pristup tržištu prirodnih resursa; budući da su, prema nekim izvješćima, prihodi od prirodnih resursa neravnomjerno raspoređeni u Mozambiku;

T. budući da je Međunarodni monetarni fond (MMF) 13. travnja 2020. odobrio hitan otpis duga za 25 država članica, uključujući oko 309 milijuna USD za Mozambik u okviru povjereničkog fonda za sprečavanje katastrofa CCRT (Catastrophe Containment and Relief Trust) kako bi se ublažile posljedice pandemije bolesti COVID-19;

U. budući da je 4. lipnja 2020. humanitarna koordinatorica UN-a za Mozambik Myrta Kaulard pozvala međunarodnu zajednicu da poveća svoju potporu Mozambiku;

V. budući da je Europska unija nakon pojave ciklona 2019. obećala 200 milijuna EUR potpore za oporavak Mozambika te još 110 milijuna EUR potpore u okviru borbe protiv pandemije bolesti COVID-19;

W. budući da se regionalnom strategijom za borbu protiv terorizma SADC-a iz 2015., koja je osmišljena u skladu s globalnom strategijom UN-a za borbu protiv terorizma, pruža pomoć u pogledu sprečavanja radikalizacije mladih, sigurnosti granica, humanitarne pomoći i rješavanja temeljnih uzroka terorizma;

X. budući da Mozambik trenutačno obnaša dužnost rotirajućeg predsjedanja SADC-om; budući da je ta regionalna organizacija na svojem 40. sastanku na vrhu 17. kolovoza 2020. „pohvalila zemlju za njezine stalne napore u borbi protiv terorizma i nasilnih napada” i „izrazila svoju solidarnost te predanost podupiranju Mozambika u borbi protiv terorizma i nasilnih napada te je osudila sve terorističke činove i oružane napade”;

Y. budući da su u travnju 2020. Delegacija EU-a u Mozambiku i Vijeće izrazili ozbiljnu zabrinutost zbog napada u pokrajini Cabo Delgado i eskalacije nasilja nad civilima;

Z. budući da unatoč svojoj brutalnosti i strašnom gubitku života situacija u pokrajini Cabo Delgado nije privukla pozornost međunarodne zajednice, što je dovelo do toga da je izgubljeno dragocjeno vrijeme za učinkovito rješavanje tog pitanja u ranijoj fazi;

1. izražava ozbiljnu zabrinutost zbog pogoršanja sigurnosnog stanja u sjevernom Mozambiku, osobito u pokrajini Cabo Delgado, te izražava sućut zbog žrtava nasilja, kojih je više od 1 500; izražava solidarnost i potporu građanima te zemlje, osobito više od 250 000 ljudi koji su morali pobjeći iz svojih domova;

2. naglašava da trenutačni sigurnosni problemi dodatno pogoršavaju ionako iznimno osjetljivu humanitarnu situaciju čiji su uzrok visoka razina nerazvijenosti, klimatski ekstremi i sukobi;

3. poziva vlasti Mozambika da poduzmu efektivne i odlučne mjere u borbi protiv islamističke pobune te da zaštite sve građane pokrajine Cabo Delgado; ozbiljno je zabrinut zbog toga što navedena pobuna dobiva sve veću potporu među regionalnim i međunarodnim terorističkim organizacijama; u tom kontekstu ukazuje na nesretnu sličnost s drugim regijama, kao što su Sahel i Rog Afrike;

4. naglašava da bi, ako se ne zaustavi, pobuna mogla ojačati i proširiti se na susjedne zemlje, čime bi se ugrozila regionalna stabilnost; u tom kontekstu naglašava potrebu za učinkovitom i održivom politikom nacionalne vlade, kao i regionalnih i međunarodnih aktera;

5. podsjeća mozambičku vladu na njezinu odgovornost da u okviru pravednih suđenja privede pravdi sve osobe osumnjičene za terorističku aktivnost; poziva mozambičku vladu da pokrene neovisnu i nepristranu istragu mučenja i drugih teških kršenja koje su njezine sigurnosne snage navodno počinile u pokrajini Cabo Delgado; podsjeća na to da je Mozambik stranka Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima narodâ te Konvencije UN-a protiv mučenja, kojima se zabranjuju mučenje i drugi oblici zlostavljanja i proizvoljnog oduzimanja života;

6. ističe važnost zaštite prava novinara, boraca za ljudska prava, aktivista i svih onih koji jednostavno ostvaruju svoja ljudska prava i izražavaju svoja stajališta o pitanjima od javnog interesa; poziva vlasti Mozambika da provedu nepristranu istragu svih sumnjivih slučajeva vandalizma nad informativnim medijima, suzbijanja slobode govora i optužbi koje se odnose na uznemiravanje i zastrašivanje novinara;

7. poziva vlasti Mozambika da se pobrinu za promicanje demokracije, ljudskih prava, učinkovitog lokalnog upravljanja i efektivne ponovne uspostave vladavine prava u sjevernom Mozambiku; podsjeća na to da su poštovanje međunarodnog humanitarnog prava i demokratskih sloboda ključni i za uspjeh konačnog mirovnog sporazuma koji su 2019. potpisali Fronta za oslobođenje Mozambika (Frelimo) i Mozambički nacionalni pokret otpora (Renamo);

8. naglašava važnost provedbe nužnih reformi kako bi se na odgovarajući način odgovorilo na potrebe Mozambikanaca i kako bi ih se zaštitilo od radikalizacije; posebice ističe hitnu potrebu za otvaranjem radnih mjesta i stvaranjem prilika za stanovnike Cabo Delgada, osobito mlade; nadalje ističe da je potrebno raditi na uklanjanju temeljnih uzroka terorizma kao što su nesigurnost, siromaštvo, kršenja ljudskih prava, nejednakost, isključenost, nezaposlenost, uništavanje okoliša, korupcija i zlouporaba javnih sredstava i nekažnjavanje, čime bi se uvelike doprinijelo iskorjenjivanju terorističkih organizacija;

9. naglašava da je potrebno osigurati da se u okviru vojnih intervencija u regiji štite, poštuju i promiču ljudska prava, potiče vlasti Mozambika da podupru regionalne i međunarodne organizacije, kao i organizacije civilnog društva i skupine u zajednici te da s njima surađuju kako bi se uspostavile platforme za inicijative za izgradnju mira kojima se potiču miroljubiva suradnja, dijalog, pomirenje i suživot među svim dionicima; žali zbog korištenja privatnih snaga sigurnosti u tom sukobu, koje dodatno financijski opterećuju zemlju i djeluju bez ikakvog međunarodnog nadzora;

10. sa zabrinutošću primjećuje pogoršanje situacije interno raseljenih osoba u Mozambiku; poziva EU i njegove države članice da blisko surađuju s državama Južnoafričke razvojne zajednice (SADC) i njezinih država članica kako bi se riješio problem sve teže humanitarne krize u toj regiji i kako bi se osmislio učinkovit plan djelovanja;

11. poziva mozambičku vladu da otvoreno surađuje s međunarodnim institucijama kao što su posebni izvjestitelji UN-a te da dopusti neovisnim istražiteljima i promatračima u području ljudskih prava da uđu u zemlju, kao i da pravilno analizira humanitarne potrebe stanovništva u Cabo Delgadu kako bi im se pružila nužna pomoć; osim toga, smatra da se žrtvama nasilja treba pružiti zaštita preko plana za pomoć kako bi mogle nastaviti sa svojim životom;

12. smatra da su potrebni usklađeniji regionalni i međunarodni napori kako bi se odgovorilo na predstojeće sigurnosne i humanitarne krize u Cabo Delgadu, kao i da se treba pozabaviti prekograničnim prijetnjama kao što su pobuna terorista, nesigurnost opskrbe hranom, problem interno raseljenih osoba i krijumčarenje; stoga poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD) da dodatno podupre SADC i Afričku uniju (AU) kako bi se postiglo dugoročno i mirno rješenje;

13. ističe da bi tijelo SADC-a za političku, obrambenu i sigurnosnu suradnju (OPDS), zajedno sa svojom multinacionalnom jedinicom za borbu protiv ozbiljnih pobuna, trebalo biti važan aktivni akter za upravljanje tim sukobom i da bi ga trebalo trenutačno osuditi, a dugoročno pružiti potporu mozambičkim vlastima u provedbi daljnjih reformi usmjerenih na promicanje demokracije, ljudskih prava i vladavine prava, koji predstavljaju preduvjet za stabilnost, mir i razvoj;

14. ponovno ističe da je EU spreman sudjelovati u dijalogu s Mozambiku kako bi se utvrdile djelotvorne mogućnosti za provedbu pomoći EU-a, uzimajući u obzir složen i regionalni karakter te situacije, te poziva mozambičku vladu da se više angažira u tom dijalogu i u suradnji s EU-om i SADC-om; u tom pogledu potiče suradnju između mozambičkih vlasti i svih razina civilnog društva kako bi se pronašlo uključivo rješenje i hitno odgovorilo na potrebe najranjivijih;

15. poziva potpredsjednika Komisije/Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Josepa Borrella i države članice EU-a da nastave pomno pratiti situaciju i da pojačaju potporu nacionalnim i regionalnim vlastima; u tom kontekstu pozdravlja zaključke Vijeća od 22. lipnja 2020., no ustraje u tome da treba poduzeti daljnje diplomatske mjere, osobito onih država članica koje s tom zemljom imaju povijesne i prijateljske veze, kako bi se istaknula potreba za hitnim djelovanjem u vezi s tim pitanjem uzimajući u obzir regionalnu sigurnost i humanitarnu dimenziju te kako bi se skrenula pozornost vlade na geopolitičke posljedice koje će proizaći iz nedostatka koordiniranog regionalnog i međunarodnog odgovora;

16. izražava nadu da će nova strategija EU-a za Afriku, kada stupi na snagu, doprinijeti jačanju suradnje EU-a i Afrike koja će se temeljiti na ravnopravnom partnerstvu diljem tog kontinenta te da će oba partnera surađivati na poboljšanju gospodarskog, socijalnog i sigurnosnog stanja te stanja u pogledu ljudskih prava u zemljama kao što je Mozambik;

17. smatra da će se u politici EU-a prema Africi u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru za 2021. na odgovarajući način razmotriti trenutačna zbivanja u Mozambiku i njihove socijalne i gospodarske posljedice; ističe da bi stanovništvo Mozambika trebalo primiti svu dostupnu potporu i humanitarnu pomoć zbog čestih razornih poplava i drugih prirodnih katastrofa;

18. vjeruje da je predstojeći sastanak na vrhu EU-a i Afrike odlična prilika za bolji pristup ovoj humanitarnoj tragediji i za povećanje potpore EU-a regionalnim i kontinentalnim organizacijama;

19. podsjeća na obveze u pogledu međunarodne pomoći preuzete na Međunarodnoj donatorskoj konferenciji održanoj u Beiri 30. svibnja i 1. lipnja 2019., kada je Europska unija obećala 200 milijuna EUR potpore za oporavak; poziva EU i njegove države članice da u potpunosti ispune te obveze; ističe da se dugoročni oporavak može postići samo održivim i uključivim gospodarskim razvojem; stoga poziva EU da pruži pomoći i tako podrži napore koje Mozambik ulaže u stabilizaciju svojeg gospodarstva, stvaranje radnih mjesta i poticanje ruralne konkurentnosti, uz istodobno jamčenje uključivosti i očuvanja okoliša;

20. pozdravlja Fond za zaustavljanje i ublažavanje katastrofa (CCRT) Međunarodnog monetarnog fonda kao korak u pravom smjeru kada je riječ o pružanju potpore Mozambiku u borbi protiv gospodarskih posljedica pandemije bolesti COVID-19; poziva EU i njegove države članice da osiguraju dodatne donacije MMF-u, a MMF da istraži daljnje alternative za povećanje sredstava dostupnih CCRT-u, kao što je korištenje vlastitih rezervi; podsjeća na to da doprinosi tom fondu nikako ne smiju biti zamjena za službenu razvojnu pomoć;

21. smatra da je iznimno važno da lokalno stanovništvo, osobito u najsiromašnijim pokrajinama te zemlje, može eksploatirati svoje prirodne resurse; poziva vladu da prihode od eksploatacijskih projekata pravedno raspodijeli na programe lokalnog razvoja, pritom poštujući visoke ekološke i socijalne standarde;

22. podsjeća na dugotrajan miran suživot mozambičkih kršćana i muslimana te izražava uvjerenje da će taj model tolerancije i solidarnosti prevladati unatoč napadima islamističkih terorista;

23. naglašava da obrazovanje i poticanje ruralnog razvoja trebaju biti prioritet u borbi protiv radikalizacije, osobito mladih ljudi u ruralnim područjima;

24. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, vladi i parlamentu Mozambika te članicama i vodstvu Južnoafričke razvojne zajednice i Afričke unije.